

Jak se zpívalo na Ztracence

(podle vzpomínek Honzy Mrskoše, únor 2026)

Většinou, když se píše o začátcích tramské písně, vidíme hezkou fotku z 30. let party Ztracenkáři, někdy taky jmenované jako Mottlova parta, většinou v té době účinkující v Osvobozeném divadle. Ale nikde nevidíme jména těch zpěváků. A protože jsem je osobně znal (až na jednoho) a po léta se s nimi na Ztracence vídal - pochopitelně o mnoho let později, než tento snímek - chtěl bych prozradit jejich jména. Byli to pro mě strejdivé.

Nahoře zleva: Vláďa Soukup Tácek, v 60. letech šerif Ztracenký. Kde že přišel k té přezdívce Tácek? Asi v Paříži, kde tito pánové nahrávali zřejmě jedny z prvních tramských desek. Soucoupe - francouzsky podnos, tácek. A možná, že jim tu Paříž domluvil Jiří Voskovec, vždyť on ve Francii strávil pár let jako student gymnázia, a často se tam vracel navštívit svého dobrého přítele malíře Josefa Šímu. A v té době tam také sídlil malíř František Tichý, taky jeden z okruhu Ztracenkářů. Jeho kresbu použil můj otec v roce 1948 na obálku knihy Edvarda Valenty *Po prvé a naposledy*, povídky z cest po předválečné Americe, kam spisovatele poslal J.A.Baťa.

Uprostřed Jarda Gradwohl - dlouholetý člen Osvobozeného divadla, hrál také ve filmu *Pudr a Benzin*. Na Internetu jsem našel záznam ČT z filmu *Ze soboty na neděli*, kde Jarda zpívá písničku od Jaroslava Ježka s textem Vítězslava Nezvala [Ted' ještě ne](#). Ve stejném filmu hrál hlavní roli L.H.Struna, častý host na Ztracence i po válce. Jezdil k Jindrovi Šádkovi, zubaři a rád s ním rybařil. A mnohokrát jsem s nimi sedával u řeky, byli jedni z mála, kterým při rybaření malý kluk nevadil.

Jarda Gradwohl je zřejmě více znám jako ten třetí strážník na originální nahrávce V+W+J [Tři Strážníci](#)

Se strážníky V+W Jarda Gradwohl je ten černý uprostřed S tanečnicí Ninou Jirsíkovou

Dole zleva: Karel Bartůněk, jezdil do chaty svého bratra Franty, jeden čas obýval osadní klubovnu a vedl tam víkendový bar.

Uprostřed Jarka Mottl – více o něm později.

Vpravo Láďa Hochman, kytarista/banjista orchestru Jaroslava Ježka, jediný muzikant, co byl s Ježkem po celou dobu jeho orchestru. Na obrázku vpravo nahoře.

Lád'ovi vděčím za své základy a začátky s kytarou, kupoval se mnou v Praze v Panské ulici mého prvního dlouholetého Gibsona. Láďa byl virtuos, zahrál melodii akordam, tam kde já hrál jeden akord, on jich vystřídal deset. Pokud vím, v 50. letech už nikde profesionálně nehrál, s manželkou provozovali malé krejčovství na Flóře. Připojuji fotografii, kde spolu doprovázíme dětské odpolední vystoupení před hlavním pořadem potlachy 40 let Ztracenky v 1958.

Na pódiu, poválečné děti předválečných trampů.

Hochmanovi po válce už chatu na Ztracence neměli, ale nikdy nechyběli na žádném potlachu, Láďa jako vydatná pomoc v osadní kapele. A tam se obvykle setkal s dalším mým kytarovým učitelem Honzou Engstlerem, Hvízdavým Danem, ten jezdil se svou ženou Bobinou do chaty na Bílé Skále (Hiawatha).

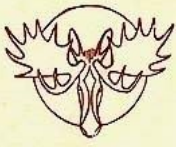
Tam jsem za ním v sobotu chodíval a tam si on dával práci mi ukázat, jak správně hrát prstami - netrsat - známé trampské písně, kterými jsem se učil, jako třeba *V září červenáků*, *Indián*, *Koníčku můj bílý*, *Cariboo*, *Bessie*. On uměl přitom také pěkně hvízdát, proto ta přezdívka inspirována příběhem z Rodokapsu. Pamatuji si, že když se ti dva muzikanti na potlachu setkali, Láďa říkal: „Honzu, tu tvou pravou ruku bych potřeboval“. A Honza zase: „Láďo, já chci tu tvou levou“. Na obrázku z potlachu 1963 Hvízdavý Dan zcela vpravo s partou Dechničkářů, zpívá Hanka Víchová.

Jarku Mottla jistě představovat nemusím, o něm bylo mnoho napsáno. Pro mého otce Jaromíra (Míru, Mirdu) Mrskoše, dlouholetého jednatele Ztracenky, on představoval trampskou kulturní autoritu, s ním se otec radil o všech kulturních akcích, konaných Ztracenkou jak na osadě, tak i v Praze..

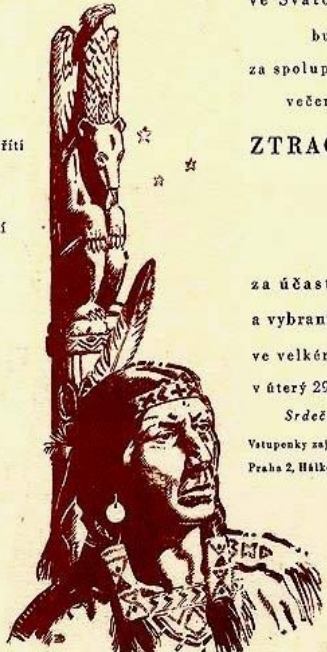
A protože otec byl původně nakladatel (než byl po 1948 „naložen“ na stavbu Mostu Inteligence), jeho snaha vydat Mottlovy písničky se potom uskutečnila v malém osadním tisku začátkem 60.let. A s velkým organizačním úsilím se v roce 1969 podařilo uskutečnit dlouho očekávaný „potlach“ v Lucerně, kde vystupovalo mnoho skupin širokého trampského okruhu.

**Půlstoleté výročí
trampingu**

Do ranní mlhy když stín tvůj se řítí
ó, Cariboo — ó, Cariboo
velebné záře jas kol tebe svítí
ó, Cariboo — ó, Cariboo

Jarka Mottl

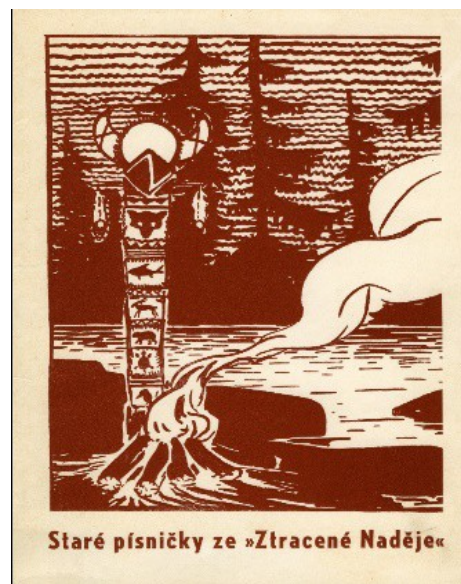

a založení trampské osady
ZTRACENÁ NADĚJE
ve Svatojánských Proudch
bude vzpomenu
za spolupráce Supraphon klubu
večerem písňové tvorby

ZTRACENKA ZPÍVÁ

za účasti předních umělců
a vybraných trampských sborů
ve velkém sále pražské Lucerny
v úterý 29. dubna 1969 v 19,30 hod.
Srdečně zve TO Ztracenka
Vstupenky zajišťí do konce března Josef Vacek
Praha 2, Hájkova 11, tel. 233 717 (od 16 hod. 230 436)

Mottl, Mrskoš, Tácek
v „netrampském“ oblečení

Jarka Mottl nikdy nikoho nezarmoutil, uměl hezky promluvit ke každému. Byl vždy hlavním motorem na všech akcích, nejen svými nápady, ale i přidal ruku k dílu. Pro každý potlach, mnohdy s Čendou Kopáčkem, známým řezbářem totémů, sestavil program a scénář zábavných výstupů, některé pak i oba dávali k lepšímu na pódiu.

Jarka Mottl s Čendou Kopáčkem

Jako malý kluk jsem na Ztracence často chodil k strejdovi Jarkovi, tetě Máně a jejich dceři Lále. Po letech se smáli, jak jsem se vždy u nich objevil a nařizoval: „Lálo, vem pálo a dem lod.“

Mottlovi byli velmi pohostinní, v jejich srubu bylo příjemné posezení na zasklené verandě s hezkým výhledem na řeku a vždy bylo co zakousnout, zapít. A nikdy nebyli sami. Kromě rodiny Lály s vnukem Jardou u nich v létě často pobýval filmový režisér Miroslav Cikán, dávali s Jarkou dohromady scénáře na filmy, nebylo jich málo za léta jejich spolupráce.

Frenk (píši, jak se jeho jméno obecně vyslovovalo) byl pro mého otce zase taková druhá autorita pro obor lodí, maleb a řezeb s přírodními tématy. Jeho dřevoryt s totémem a kouřícím táborákem byl použit pro obálku písniček Ztracenky. A totéž vyřezáno do dubové desky byla putovní cena volejbalového turnaje.

Nebylo chaty, která by neměla svítidlo opatřené pergamenovým stínidlem (širmem) s kresbami od Frenka, pochopitelně woodcrafterské motivy, cariboo, a pod.

V té době byl velký šlágr film Svět ticha, z mořské expedice Francouze Jacques-Yves Cousteau, mnoho širmů ukazovalo žraloky, delfíny a jiné mořské kreatury v barvách vyvedených. Ty širmy jistě dodnes mnohým chatám dobře slouží.

Na pozdější fotografii mé matky Zděňky Mrskošové, vidím malou petrolejku se širmem od Frenka malovaným.

Ne mnoho osadníků vědělo, že Frenk se vlastně jmenuje František Němec. I jeho ženu každý znal jako Slávku Frenkovou. S Mařenkou Kramářovou, manželkou Vency Kramáře Kramle, ze sousední chaty, se oslovovaly paninko Frenková, paninko Kramářová.

Paninky z chat na konci Ztracenky: Slávka Frenková, Mařenka Kramářová, dr. Ája Pešková, nadšené divačky Dětského Dne

A tak tedy mnohým i ušlo, že Frenk je starším bratrem Vaška Němce, Svědi (dlouze vyslovované), známého baviče a zpěváka ve svých raných letech, člena zpěvácké skupiny Song Club.

Vašek Němec Svěďa, druhý zleva v přední řadě

Svědova velká role byla v osadním filmu *Buffalo Bill, hrdina Divokého Západu*, kde byl věrným sluhou Bufallu Billovi hraného Jirkou Kuthanem (v té době šerif).

Klub Osada Ztracená Naděje předvádí:

BUFFALO-BILL

hrdina divokého západu

Romantická historie ze života slavného stopaře

Napsal, režíroval i sehrál osadní kolektiv

W. F. CODY, fečený
BUFFALO-BILL

TAGABAGO,
jeho sluha a druh

V dalších rolích lupič Žužu Čenda Kopáček, náčelník Indiánů Smavá voda Jarďa Gradwohl a jeho nevěsta Šusuga Agnes Burešová a mnoho dalších v komparzu.

SMAVÁ VODA, náčelník kmene Břejlovců
a ŠUSUGA, jeho nevěsta

ŽUŽU, lupič

Celovečerní film se točil v 2. polovině 30.let od jara do podzimu na Ztracence u řeky. Z popisu [reklamní brožurky](#) vidíme, že ta recese a parodie známé historické postavy je vlastně to, co se léta později provozovalo jako styl Jára Cimrmana. Píše se tam:

Kdo je zakladatelem, nebo objevitelem „Ztracanky“ - těžko říci. Bylo jich několik. Tehdy, kdy počali se naši osadníci pravidelně scházeti na krásném místě ve Svatojánských proudech, nebyla to ovšem „Ztracenka“ jako nyní. Romantika našeho mládí viděla vše to krásné pod dojmem amerických cowboyských filmů, nebo podobné literatury Londonovy, Curwoody atd.

Počet těch, kteří si zamilovali to krásné místo na břehu Vltavy, rostl a tak vytvořen byl základ k dnešnímu klubu, jehož činnost je velmi rozsáhlá.

Ta romantika, která nás vedla v našem mládí do přírody, nebyla však dobou setřena, i když snad hodně pošramocená.

Nejsme sice již tak nenároční jako kdysi, avšak romantiku máme stále rádi. To vše, co nyní osada má, není již tak primitivní a „drsné“ jako kdysi.

Osada, snažící se dříve napodobit divoký západ, podobá se nyní idylické vesničce, k čemuž nemálo přispívá i osadní studna s dobrou pitnou vodou.

Jak tedy zachrániti ještě zbytky romantiky v tomto zmodernizovaném prostředí?

Nemůžeme-li již pravou romantiku, která nám obohatila naše mládí, prožívat – alespoň si na tu romantiku hrajeme.

A tak vyrostl náš film, který není přirozeně veden snahou konkurovati profesionálním výrobkům; byl však vhodnou příležitostí zopakovati si něco z té romantiky, která byla kořením našeho mládí.

Dívejte se na náš film tedy jako snahu pobaviti při jeho zrodu sebe a přirozeně že roze-smáti Vás.

Film je prezentován jako dílo osadního kolektivu, nikdo nebyl jmenován jako autor, ale nese to jasný rukopis Jarky Mottla.

Také Jarda Brzák, Racek, se tam uplatnil jako Indián na stráži, jeden ze čtyř bratrů Brzáků, ten nikdy na osadě nechyběl. Zde Jarda v placaté čepici s Frantou Martínkem a Vildou Náhlíkem.

Nejstaršího bratra Bózu Racka s usárnou a spacákem jsme mohli vidět na každém potlachu.

Kde dostali tito dva starší bratři Brzákové přezdívku Racek? Asi ve spojení s truhlárnou jejich otce na náplavce u přístaviště parníků u Palackého mostu, kde lidé zeshora na nábřeží vždy krmili hladové racky. Když se moji rodiče stěhovali do nového bytu koncem 30.let, objednali nábytek u otce Brzáka v jeho truhlárně na náplavce, kde všichni synové pilně pracovali. Nábytek se dělal z dubů vytažených z Vltavy, které po staletí chránily pilíře pražských mostů.

Známější z bratrů Brzáků byl Honza - Felix, několikanásobný olympijský vítěz na třech olympiádách v rychlostní kánoji. Mnohokrát čtu o něm, že „jezdil do chaty na Ztracenu“, což ale není vlastně pravda. Vlastně tam Rackové ani chatu neměli, po válce Jarďa přespával v chatě Oty Lašťovky. Možná, že tam snad někdy i Felix přespával při koníčkování z Prahy nahoru na Sejký Ostrov nad Slapama. Ale on nebyl na trampování v partě, byl plně zaměřen na své závodění a tréninku v Praze v klubu vedle Modrých lázní v Podolí.

Při výstavbě Slapské přehrady byl nějaký čas také na stavbě silnice ze Štěchovic, můj otec se tam s ním často vídal. Ale Felix tam pracoval jen krátce, zřejmě za účelem budovatelské propagace, jeho záběry odtamtud byly tehdy uveřejňovány v tisku a ve filmovém týdeníku v kinech. Připravoval se na další olympiádu 1952 v Helsinkách, a tak bylo taky dobré ukázat, že naši atleti jsou amatéři, což bylo v té době mezinárodně velmi požadováno. Mimo tři olympiád vyhrál mnoho dalších mistrovství světa a Evropy. Později se věnoval tréninku mladých kánoistů nejen u nás, ale i v zahraničí. Zemřel 76-letý v roce 1988.

Také nejmladší bratr František, Felíček, závodil v kajaku na olympiádě v Berlíně. V 50. letech si bratři postavili dům v Novém Podolí. A otec, když se vrátil odtamtud z otvíračky, vyprávěl, že Bóža tam měl u krbu zavěšený bivak se svým nerozlučným spacákem.

A nesmím zapomenout, že v komparsu filmu se také mihne Láďa Ženíšek, Ženda, fotbalový internacionál, neproniknutelný obránce klubu Slávie, jeden z hráčů, co se zasloužili o stříbrnou medaili na mistrovství světa 1934 v Itálii. Ženda se objevoval na Ztracence, kdykoliv Slávie nehrála. A tehdy pak nás kluky na osadním hřišti dokopával ke správnému čutání na branku a při nohejbalu. Jeho dcera Eva se také přidávala, ale víc se uplatňovala na volejbalu. A bylo štěstí, že to její prsty bez úhony přežily, jinak by nemohla obsluhovat harfu v Ostravském symfonickém orchestru.

Zde na fotografii Ženda se známým hercem Jindřichem Plachtou a Jaroslavem Ježkem. Kde se ti tři objevili, tam smutno nebylo. Před zatopením proudů bylo možno poměrně jednoduše se dostat na Ztracenu, zrakově postiženého Ježka dovezli autem po navigaci na druhé straně a pak lodí přes řeku. A tak doráželi v létě často i další z osazenstva Osvobozeného divadla, i Ljuba Hermanová. Známý šarmér Tácek se rád nechal slyšet, že tam jezdila kvůli němu.

Jak se zpívalo na Ztracence v poválečných letech? Představy, že se sedělo kolem táboráku a zpívaly se staré písně? Jistě, při slavnostních příležitostech, což byly hlavně potlachy v zaokrouhlených letech založení Ztracanky. A zpívalo se v chatách v menších partách, když se něco slavilo. A nesmí se zapomenout také na čtvrtky v hospodě u Kalendů u Palackého mostu, kam moji rodiče pilně chodili. A tam se zpívalo do půlnoci, nejen Ztracenkáři. Také v neděli večer se zpívalo na parníku, když se trampové vraceli do Prahy, měli na to - a na pár piv - tři hodiny času. Pod Štěchovicemi na Mandátu se nalodil Jenda Korda s dalšími, a tak nebylo zpěváků málo.

Ale dlužno poznamenat, že při plánování potlachů se na tradiční trampské zpívání moc nemyslelo. Počítalo se s tím, že dorazí spřátelení zpěváci a skupiny, které byly známy svým perfektním přednesem trampských písniček. A to přednesem nejen těch písniček ztracenkářských, ale i jiných, dobře známých a oblíbených. Že i pozdější generace Ztracanky zpívat uměla, bylo vidět na potlachu 45. výročí v 1963. (Na podiu je poslouchá Dechnička s Jendou Kordou)

A jak je vidět, svým oblečením si nikdo nehrál na kovboje z Divokého Západu, ani Čenda Kopáček při přebírání posvátného ohně od Indiánky Jorgy Laštovkové na zapálení táboráku.

To, co místní kulturní „tvůrci“ pro potlach vždy připravovali, se jaksí odchylovalo od té sentimentální trampské nátury, dávali do toho více legrace, mnohdy vyjádřené jako parodie.

Na potlachu 40. výročí v 1958: vzadu Jenča Kuthan, v zakrytí Svěďa Němec, vepředu Tonda Káča, Čenda Kopáček a Jarda Gradwohl.

Tonda Káča v kabaretu s děvčaty (Máda Mrskošová, Hanka Felixová, Lála Motlová, Věra Burešová, Eva Kopáčková, Růžena Ždímerová)

Také známý lev salónů Vláďa Táček s tanečnicemi (Máňa Mottlová, Majka Němcová, Zdenka Mrskošová, Ema Emmingrová, Jiřina Hradecká, Agnes Burešová, Máša Vacková, Eva Vidrová)

A že Ztracenka si udržovala dobré jméno u Státních lesů a i u obce, dostavil se i zastupitel MNV Štěchovic se svou zdravicí, dostal odznáček Ztracenky. Tentýž pán mně jako ředitel Štěchovické elektrárny několik let předtím přijímal na mojí 2-týdenní praxi, na kterou mně moje průmyslovka tam vyslala, jim zdatně pomáhat s výrobou elektřiny.

Aby návštěvníci potlachu netrpěli hladem a hlavně žízní, v osadním baru je obsluhovaly Tonča Datlová, Zdeňka Mrskošová a Tóna Soukupová.

Zdá se, že hlavně pro tento styl ztracenkářské zábavy, byly ty potluchy tak oblíbené, s návštěvou několika tisíců diváků. A to i přes značnou námahu dostat se na Ztracenu, což díky štěchovické přehradě velmi znesnadnilo příchod dlouhou lesní cestou od Štěchovic. Dnes to jde autem pohodlněji jen zajiždkou na Slapy a pak od Třebenic kolem restaurace U Taterů obtížnou lesní cestou. V pozdějších letech otec organizoval velký parník, který při potlachu zůstal zakotven až do časných ranních hodin, než pak lodní píšťala svolala znavené obecnstvo k odplutí.

Ale mnozí zůstali až do pozdějšího rána. A tak jsem byl pověřen je pak dopravit po vodě ke štěchovické přehradě, kde se dá projít po pravé straně směrem k Brunšovu a pak přes most do Štěchovic. Do naší prostorné Jalny se vešlo dost lidí a já jako kormidelník vzadu jsem měl k ruce kapitána Frantu Martínka v klobouku.

K té tradiční oblíbenosti potlachů na Ztracence přispěla také jména známá v tramském okruhu, zaručující dobrou zábavu, dneska říkáme těmito osobnostem „bavič“. Jarda Štercl, jenž dříve jezdil do malé chaty pod Bílou Skálou, se v 50. letech dozvěděl, že na Ztracence se prodává chata, dlouho se tedy nerozmýšlel. To byla vždy jedinečná příležitost, jak se stát osadníkem, stavět nové chaty na pozemku státních lesů nebyly jinak dovoleny. Koupená chata potřebovala dost hrubé práce. A na to se tedy uplatnila rozvitá rodina Jardovy ženy Hany Hrubé, tanečnice v triu s Elen Lombardovou (žena kytaristy Mirka Kefurta) a Elen Tanasco (žena klarinetisty a dirigenta Karla Krautgartnera).

Také Jardův bratr Vašek, zručný mechanik, později také bavič Vašek Betl, přiložil ruku k dílu a já výrostek jsem mu byl k ruce při opravě střechy. Všechny práce podle pokynů nedostudovaného stavitele Jardy. A později do chaty přibyla další pomocnice, narodila se dcera Evička, nejmladší dítě první tramské generace. Na obrázku rodinka s dědou dřičem Karlem Hrubým a s jeho nerozlučnou lopatou.

(Pozn.: jak jsem se dozvěděl, na obrázku to není děda Hrubý. Škoda, mohl by to být, je mu dost podobný. A mně se to tak s jeho lopatou hezky hodilo do příběhu...)

A tak při každém potlachu Ztracenky byl Jarda Štercl vždy hlavní hvězdou večera. Jeho projev byl diváky napjatě očekáván, očekávalo se, že do svého vystoupení vždy přidá nějakou dvojsmyslnou satiru vztahující se na tehdejší režim.

Jarda byl nejen komik, ale i zpěvák. Málokdo věděl, že sbíral tramské písničky. Udržoval si tlustý zpěvník doprovázený jeho vlastními kresbami. Ten jsem měl často doma na očích, otec si ho od něho často vypůjčoval pro své záznamy.

Ale na potlachu Jarda zpíval vždy něco svého, žertovného, mnohdy to bylo aktuální k současnému dění. A k tomu měl někoho, kdo mu udával notu, pianistu a skladatele Otu Petránka. Ti dva byli dobře sehráni, však po léta tak vystupovali v Praze v zábavním podniku Alhambra. Ota Petránek byl menší postavy, a tak tento jeho vzrůst byl vždy předmětem vtipů plynoucích na něj od Jardy, diváci se váleli smíchy: „Pane kapelníku, tak už hergot začněte, kde vás mám?“ „Ale vždyť já tady stojím“. „No, já myslel, že klečíte“.

A s těmi dvěma se obvyčejně dostavili také další aktéři z Alhambry, Settleři, jedna z nejstarších tramských skupin, doprovázeni Otou Petránkem. Na obrázku zleva Pepa Maršík zastoupení Vaška Konvičky, dále dr. Josef Žák a Bohouš Kupšovský. Ota Petránek u tahací harmoniky.

Asi ve stejné době jiný náhodný prodej dvou chat

umožnil dalším dvěma bavičům se stát Ztracenkářemi, bratří Káčové, původně z osady Utah za Brunšovem. Tonda Vích Káča byl vyhlášený konferenciér, který věděl, jak každého účastníka správně uvést a jak pohotově reagovat na hlášky z publika. A jeho bratr Mirek (Bohumír) Vích, tenor Národního divadla, Zasloužilý umělec, ten zase věděl, jakou árií dostat obecenstvo do varu, jako na př. *Směj se paňáco, je konec milování* z Leoncavalloho Komedianti. K jeho šedesátinám uvedla ČT pořad vzpomínek na jeho začátky, natočeno na Ztracence u jeho chaty a u jeho rybaření.

Tonda Káča nejen správně konferoval, ale měl v programu také mnoho tanečních výstupů. Velmi žádaná byla jeho „*Bekerka*“, podle vzoru černé tanečnice Josephine Baker, známé nejen v Paříži, ale také v 30. letech v Praze. Ale tam ona neměla jako Káča ty svítící bradavky, napájené baterkami šikovně zabudovaných do kokosových prsů.

Bez svítících bradavek s Hanou Šterclovou

Proč že se na poválečné Ztracence už nezpívalo v tradiční tramské skupině, sboru? Slýchal jsem podobné výtky od těch, kteří se tramskému zpívání aktivně věnovali. Jak to, že Ztracenkáři nepokračovali v pořadech a v nahrávání, tak jako zpívali před válkou? Vždyť četné skupiny z jiných osad se dále věnovaly tramskému zpívání a byly to většinou písničky vzniklé na Ztracence. Jak to vysvětlit?

Možná tím, že po válce na Ztracence nebyl vlastně z té první generace žádný vyhraněný kytarista. Jarka Mottl kytaru sice ovládal, ale nehrál nijak aktivně, jen při menším vystoupení. A když se něco pořádalo, tak důraz byl spíše dáván na legraci, na srandu. Tak to bylo i dříve na předválečné Ztracence vždy provozováno, společně se spíše více blblo, jak je vidět v dochovaných exemplářích osadního časopisu z dvacátých let *Proudník*, jenž byl v jediném exempláři vydáván ručně hlavně Jarkou Mottlem (Motýl, Butterfly), ten tomu dodával ten zábavný směr.

A asi to bylo také tím, že tak jako Jarka Mottl, tak i několik dalších Ztracenkářů se profesionálně živili zábavním businessem. A tehdy ten nádech těch tramských písniček a melodií byl jaksi transformován do operet a zábavných filmů té doby. Ta hranice mezi těmi různými styly nebyla nikdy moc jasná.

Možná také, že my, z té druhé generace, jsme byli jaksi už „přepísničkování“, více nás bavilo hrát něco jazzového, swingového. A bylo štěstí, že jsme měli dobrého impresária, houslistu, klarinetistu Pavla Němce - ten zdědil po svém otci Svěďovi hudební nadání - a po svém strýci Frenkovi nadání umělecké pro malování, vyřezávání. V novém století také šerifoval, tehdy vlastně jako nejstarší Ztracenkář (odešel do věčných lovišť v roce 2017, bylo mu 85).

A tak jsme jazzovali nejen na potlachu, ale hlavně o víkendech v osadní klubovně, kde jsme měli vděčné posluchače z první i druhé tramské generace. A ti si tam rádi i taneček hodili.

Stávalo se, že v létě dorazil Karel Velebný, profesionální jazzman, a tak se večery pak protáhly až dlouho do noci. A že později jeho zdravotní stav mu nedovoľoval foukat do saxofonu - a vibrafon si sebou nepřibalil - půjčovali jsme pro něho od Mirka Vícha tahací harmoniku, Karel tomu říkal držky (kluci najděte mi šroubovák, já trochu doladím ty rejstříky).

Karel Velebný, jako jeden z Cimrmanů, byl známý svým slovním humorem. Jedno z rčeních toho profesora jazzu bylo *happy sitting jazz*, to že každý správný jazz musí být.

A na to jsem si vzpomněl léta později ve Švýcarsku, kde jsem jeden čas hrál s amatérským jazzovým orchestrem v Curychu, *Old Fashion Big Band*. Měli jsme dobrý repertoár, zpívala s námi Angličanka, hráli jsme na pravidelných čajích v hotelech, v létě u jezera, také v Anglii o víkendu na jednom letovisku u moře jako předskokani známého britského orchestru s jeho početným fan-clubem. Proč že jsem si na to vzpomněl? Že to naše hraní by Karel asi těžko nazval jako „happy sitting jazz“. I když to neznělo špatně, ale bylo to dost strojené, více švýcarské, méně „happy“. Stálá hudební tělesa, skupiny s profesionálními muzikanty, něco jako v Československu jich vždy bylo, něco takového si ve Švýcarsku mohou jen zdát. Podobná situace je tam i s divadly a s jejich stálým obsazením.

A zde odbočka, proč to zmiňuji: Znělo to opravdu dobře, ve stylu Glenn Millera a proč že dobře? Skoro všechna ta aranžmá pro klasický jazzový big band (16 hráčů) byla napsána velkým muzikantem Daliborem Brázdou. Ale to jsem dlouho nevěděl, na notách to nebylo poznamenáno. Až při mém posledním vystoupení, kdy jsem se s nimi loučil před mým odjezdem ze Švýcarska, mě povídá náš dirigent (Švýcar): „Škoda, že končíš, zrovna jsem přinesl pár dobrých věcí a ten pán, co to dává dohromady, není to náhodou tvůj krajan? Nějaký Herr Bracda. Dával mi to mezi dveřmi a nezdálo se mu těch 200 Fr. nijak moc“. „Ježíšmarjá, Dalibor Brázda? Tak proto to tak pěkně zní. A těch 200 Fr., no to je tedy almužna za takové dílo“.

Dalibor Brázda měl v 60. letech několik zástoju v Evropě, hlavně v záp. Německu, odkud se pak v 1969 už nevrátil a později přesídlil do Švýcarska. Bydlel v předměstí Curychu, malá obec Dietikon, kde se pak také angažoval pro místní obecní amatérský orchestr. Což ovšem byla úplně jiná třída, než pro jakou byl Dalibor Brázda dobře znám.

A zde pak po delším pobytu v pečovatelském domově zemřel v roce 2005. Ale to vše jsem se dozvěděl až o mnoho let později. Mrzelo mě, že při mém spěšném přesunu do Thajska (v 1992) jsem neměl čas ho vyhledat. Jak jsem se pak dozvěděl, žil o samotě a nebyl moc zdravý.

Smutný osud velkého muzikanta. Podobně jako Jaroslav Ježek, komponista, jakých jsme mnoho neměli, zemřel ve svých 35 letech skoro v zapomnění v New Yorku v dost nuzných poměrech.

A musím přidat ještě jednu odbočku. Když s kolegy muzikanty ve Švýcarsku (a i v Anglii) přišla řeč na zvukná jména světového (vlastně amerického) jazzu, pochlubil jsem se, že jsem mnohé velikány viděl vystupovat živě na koncertě a že jich nebylo málo, jako např. Louis Armstrong, Ella Fitzgerald, Count Basie, Duke Ellington, Lionel Hampton, Benny Goodman, Modern Jazz Quartet, Stan Getz a j. A kde že jsem je viděl? No v Praze. „Opravdu jsi je viděl v Praze za Železnou Oponou?“ Skoro si vlastně mysleli, že je tahám za nohu, že něco takového se u nás mohlo pořádat. Radši jsem jim to moc ani nevymlouval, aby mně snad nějakou netrhli. A viděl jsem tyto velikány proto, že jsem nikdy nevynechal žádný Jazzový Festival, konaný vždy na podzim v Lucerně. Měl jsem výhodu, že moje sestra Máda, jako vedoucí prodejny Supraphonu na nám. Míru, měla vždy možnost pro mě sehnat vstupenku za 100 Kčs na bidýlko.

A když v 80. letech jsem se dozvěděl, že První Dáma jazzu bude mít koncert v Curychu, ušetřil jsem si na vstupenku. Jak jsem byl ale zklamán, když jsem zjistil, že se to koná na otevřeném zimním stadionu. A když se usadím, vidím, že vepředu, asi 10 řad, skoro nikdo nesedí, je to snad rezervováno pro někoho? Koncert začal a při prvních slokách slavné Elly nastal překotný pohyb lidí za zadních řad do těch předních. A byl to takový rachot, že chudák Ella – a to byl jeden z jejích posledních aktivních let - přestala zpívat, co že se to děje. A tehdy jsem si vzpomněl na ty koncerty v našlapané Lucerně, kde nezbylo jediné místo prázdné a kde byla ta úžasná atmosféra v diváctvu, která se jen tak nevidí.

Tak jako mnoho mladých lidí na začátku minulého století, tak i můj otec unikl „paďourskému“ prostředí ven do přírody. Byl z měšťanské rodiny, jeho otec František Mrskoš byl zemským radou, průkopníkem české fotografie, spoluzakládal Klub fotografů amatérů v Praze, vydával časopis Fotografický obzor, napsal knihu Chemické názvosloví pro fotografy amatéry. A že předtím vyučoval na gymnáziu v Křemencově ulici a rodina tam i bydlela, tak se otec vždy chlubil, že se narodil U Fleků.

Někde v oboru knižního vydavatelství se můj otec ve 20. letech seznámil s Jendou Kordou a s ním i s trampíngem. Na obrázku v bílé košili na břehu Vltavy s bratry Kordovy.

Ale když se pak ženil a jeho nevěsta, švadlena ze salónu Podolské, se kterou se seznámil ve smíchovském Sokole, nebyla jeho matce z rodu Vojty Náprstka dost „hoch“, rozešel se tedy s rodinou a o to víc tíhnul k nevázanému trampskému prostředí.

Našel jsem hezkou žánrovou fotografii z jedné neděle, kdy se nejelo na osadu. Rodiče si vyrazili s tetou Ančou a strýcem Josefem s jeho autem po druhé (pravé) straně Vltavy, kde se dalo snadno dojet přes Brunšov do Třebšína naproti Ztracence.

Dneska je toto místo hezkých fotografických pohledů na záhyby Vltavy známo jako Smetanova vyhlídka.

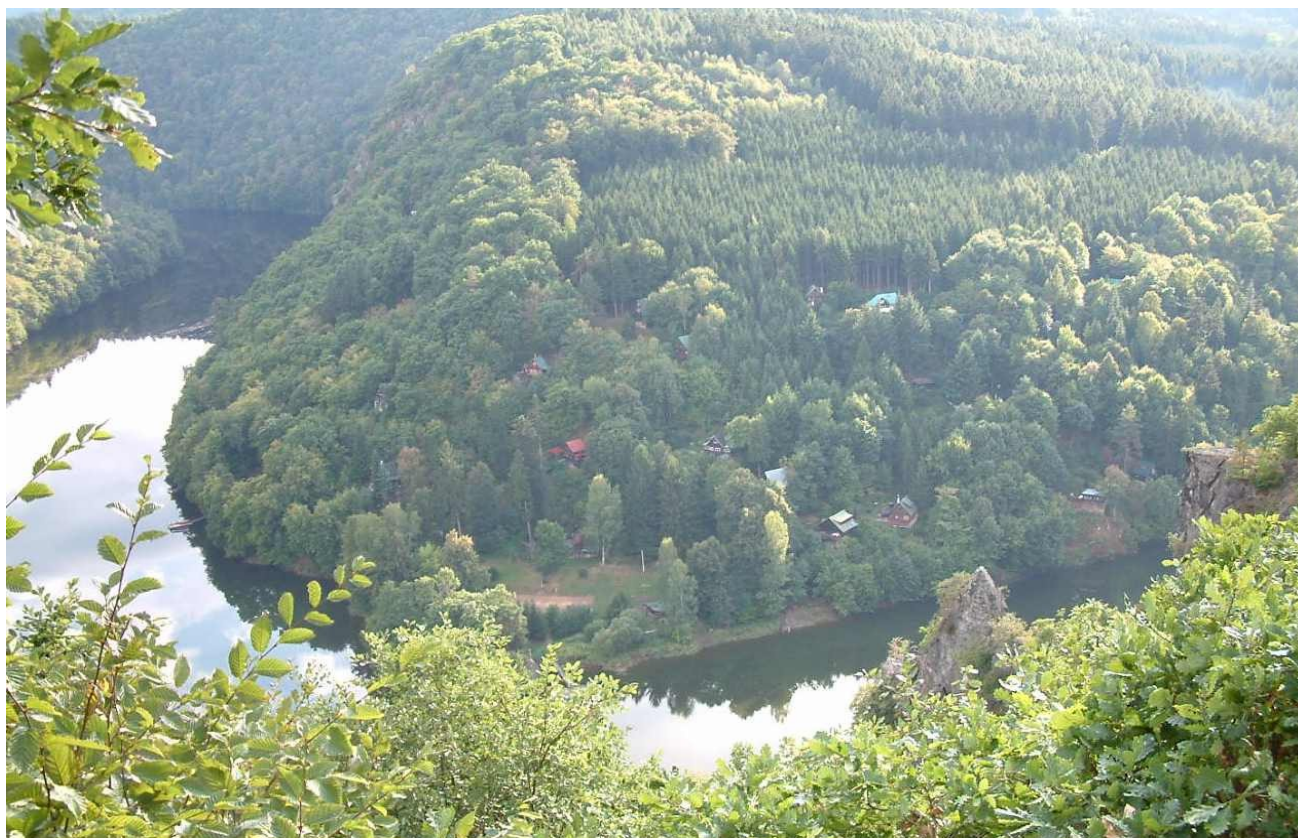
Jestlipak se Bedřich Smetana někdy dostal do této nepřístupné krajiny při komponování své Vltavy?

Tak asi ta Ztracenka vypadala, když ty Svatojánské proudy ještě kolem proudily. Mravenčí skála s totémem daleko od řeky, malé jednoduché chajdičky.

Začátkem 30. let se trampové dozvěděli, že projekt Štěchovické přehrady bude opravdu uskutečněn a že to tedy bude konec Svatojánských Proudů. A tím i na Ztracenku - dle Jarky Mottla - *velká lehne voda*. Protože Ztracenka byla oficiálně zaregistrována jako osadní klub, osadníci se usnesli, že se podá proti stavbě protest u soudu v Praze. Pochopitelně to nemělo žádnou šanci, soud to nepřijal. Otec, jenž se jako jednatel osady tím zabýval, se tomu po letech však smál, že by stát snad dal na protest trampů. Po zvednutí hladiny štěchovickou přehradou se chaty přenesly o mnoho metrů výše, na území patřící lesnímu úřadu.

Jeden čas dokonce hrozilo nebezpečí, že ty smlouvy budou vypovězeny a že lesní úřad už nepovolí tam Ztracenkou nechat. A bylo tedy nutno vypracovat nájemní smlouvy pro každou chatu a ty smlouvy pravidelně hromadně obnovovat. A to byla tedy velká starost pro mého otce jednatele. Tato činnost ho držela jaksi v náladě, nahrazovala jeho původní kancelářské povolání, které mu režimem nebylo skutečně vykonávat. I když mnoho jeho bývalých kolegů si to později jaksi zařídili, on trval tvrdohlavě na svém úřadu dělníka.

Později se dostal do skladu technického papíru. A to umístění na Starém Městě umožnilo mnohým kamarádům s ním snadný styk, jeho pilně udržovaný adresář lidí nejen ze Ztracanky, ale i z jiných trampských osad, byl často potřeba pro různé akce a také i pro oznámení úmrtí. trampské pohřby, většinou kremace na Olšanech, to byla vždy velká slezina, zpívalo se často Mottlovo: „*Kamaráde, kamaráde, chvěje se nám hlas*“. A i jiné smutné písně, mnohdy podané tenorem Mirkem Víchem, a jinými.

Byly ale i radostnější akce, v Riegrových sadech bylo promítání Buffala Billa, film dlouhá léta nezvěstný, konečně objevený. Jarda Štercl nám tam vyprávěl o své cestě na Divoký Západ, když se ulil ze svého účinkování na Expu 1967 v Montrealu a vydal se na několikadenní cestu vlakem na západ na Aljašku do Dawsonu.

A tak, jak se ti mladí trampové po 1. světové válce pravidelně scházeli na Ztracence u proudící Vltavy, tak i po zatopení těch proudů štěchovickou přehradou, ti osadníci neznali žádně lepší místo na trávení všech volných chvil, než na Ztracence na břehu klidné řeky. A i po letech to není jiné, než čteme v brožůrce filmu Buffala Billa:

Osada, snažící se dříve napodobit divoký západ, podobá se nyní idylické vesničce, k čemuž nemálo přispívá i osadní studna s dobrou pitnou vodou.

Pobyt v té idylické osadě v okruhu dlouholetých kamarádů a kamarádek, to byl pro všechny ten velký dar a zázračný lék na veškeré neduhy přibývajících let. A k tomu ta výjimečná nepřístupná poloha, nebylo jen tak lehké se tam dostat. Však o tom Jarka Mottl zpíval: *Na Ztracenkou je cesta dlouhá, vede hustým pralesem...* a dopravit tam vše, co bylo zapotřebí k tomu idylickému pobytu, to všechno ten povznášející pocit umocňovalo. A jak je vidět na společném focení při přípravě potlachy v létě 1963, rozjasněné tváře to jistě dokazují.

Snad všichni, co je vidíme na obrázku – kromě jejich dětí v první řadě – prožili ta romantická léta, kdy Svatojánské proudy jim k jejich pobytu tam hezky šuměly. (A někdy i hučely, jako ta řeka v klínu rozervaných skal od Pedra Muchy). Jistě na to často vzpomínali, ale už dávno nad tím nelkali. Nová klidná hladina Vltavy přinesla zase jiné radosti. A že se Jarka Mottl nespletl, když v dávnu napsal: „*Osada stará je naše máma, ta bude za sto let vyprávět, kterak jí měl každý rád*“.

Však nám to potomci té první ztracenkářské generace potvrzují, Pavel Němec a Jaroslava (Lála) Mottlová, oni sami jako dorostenci ty proudy ještě zažili. V dokumentu ČT [Zatopené osudy](#) vyprávějí, jaké to bylo v těch časech, než se ta přehrada postavila. A přesto, že když už k tomu zatopení nenávratně došlo, že i v té dnešní podobě se jim tam stejně tak líbilo, že tam vždy byli šťastní...

Ale nejenom ta Štěchovická přehrada měla dopady na Ztracenu, ale i ta další v poválečných letech letech o pár kilometrů výše proti proudu, přehrada Slapská. Z toho tedy si osadníci nijak moc starostí nedělali, ten dopad ale byl pocíten později: Konec slastného koupání v létě a konec bruslení v zimě. Což ovšem nepostihlo jen Ztracenu, ale i celé povodí až do Prahy. A tak tedy když v parném létě byla chuť si dobře zaplavat, vzhůru na Slapskou přehradu.

Mottlovi a Mrskošovi si taky vyrazili kempovat u teplejší vody na Slapském jezeře, někdy koncem 60. let, s lodí Jalnou proti proudu pod Slapskou přehradu, kde se pak nechali převézt na horní hladinu a odtamtud dál k Živohošti. Dostat se na druhou stranu přehrady není tak snadné, tak jako ještě před dokončení té přehrady, kdy dva otcové Mirda Mrskoš a Franta Martínek – každý s jedním svým klukem, Jendou (11) a Frantou (9) – dojížděli svou dlouhou plavbu pramicí z Lenory na Šumavě. Tehdy jsme to ještě stihli projet obloukovým tunelem v pravém břehu řeky, kudy ty zbytky Svatojánských proudů ještě proudily, než ten tunel byl pak na věky ucpan mohutným betonovým blokem. A na Ztracence nás už dlouho očekávaly ustarané matky, jestlipak se ti drsní otcové o ty jejich mazánky dobře starali?

Lod' Jalna, byla postavena na Ztracence podle návrhu starého mořského vlka Frenka, původně pro silný motor. Po letech malý Tümmmler s propelerem šikmo vystrčeným vzadu z podpalubí také dobře posloužil. Jak je vidět, na kempování a na plavání to počasí moc vhodné nebylo. Moje maminka Zděnka na lodi není, někdo to musel ze břehu od stanů fotit. Sláva, konečně si Tümmmler dal říct a naskočil, vzhůru tedy do Jednoty něco nakoupit.

